

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a patra)

27 februarie 2014 *

„Politica agricolă comună — Finanțare prin FEADR — Sprijin pentru dezvoltarea rurală —
Reducerea sau anularea plăților în cazul nerespectării normelor privind ecocondiționalitatea —
Noțiunea «nerespectare deliberată»”

În cauza C-396/12,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Raad van State (Țările de Jos), prin decizia din 25 iulie 2012, primită de Curte la 27 august 2012, în procedura

A. M. van der Ham,

A. H. van der Ham-Reijersen van Buuren

împotriva

College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,

CURTEA (Camera a patra),

compusă din domnul L. Bay Larsen, președinte de cameră, domnul K. Lenaerts, vicepreședinte al Curții, îndeplinind funcția de judecător al Camerei a patra, domnii M. Safjan (raportor) și J. Malenovský și doamna A. Prechal, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: doamna M. Ferreira, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 25 septembrie 2013,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru domnul van der Ham și doamna van der Ham-Reijersen van Buuren, de C. Blokland și de A. M. van der Ham;
- pentru guvernul olandez, de C. Schillemans, de C. Wissels și de B. Koopman, în calitate de agenți;
- pentru guvernul eston, de M. Linntam, în calitate de agent;
- pentru guvernul sloven, de N. Pintar Gosenca și de A. Vran, în calitate de agenți;

* Limba de procedură: neerlandeza.

— pentru Comisia Europeană, de A. Bouquet, de G. von Rintelen și de H. Kranenborg, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 24 octombrie 2013,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea articolului 67 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 796/2004 al Comisiei din 21 aprilie 2004 de stabilire a normelor de aplicare a ecocondiționării, a modularii și a sistemului integrat de gestionare și control prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 al Consiliului din 29 septembrie 2003 de stabilire a normelor comune pentru schemele de sprijin direct în cadrul politicii agricole comune și de stabilire a anumitor scheme de sprijin pentru agricultori (JO L 141, p. 18, Ediție specială, 03/vol. 56, p. 210), a articolului 51 alineatul (4) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului din 20 septembrie 2005 privind sprijinul pentru dezvoltare rurală acordat din Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) (JO L 277, p. 1, rectificare în JO 2007, L 4, p. 10, Ediție specială, 03/vol. 66, p. 101), precum și a articolului 23 din Regulamentul (CE) nr. 1975/2006 al Comisiei din 7 decembrie 2006 privind normele de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului în ceea ce privește punerea în aplicare a procedurilor de control și a ecocondiționalității în ceea ce privește măsurile de sprijin pentru dezvoltarea rurală (JO L 368, p. 74, Ediție specială, 03/vol. 80, p. 192).
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între domnul van der Ham și doamna van der Ham-Reijersen van Buuren, pe de o parte, și College van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland (guvernul provinciei Zuid-Holland, denumit în continuare „College”), pe de altă parte, având ca obiect o reducere a ajutorului care le-a fost acordat în temeiul politicii agricole comune.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Regulamentul nr. 1698/2005

- 3 Regulamentul nr. 1698/2005 a fost modificat, între altele, prin Regulamentul (CE) nr. 74/2009 al Consiliului din 19 ianuarie 2009 (JO L 30, p. 100). În temeiul articolului 2 al doilea paragraf din Regulamentul nr. 74/2009, modificările introduse de acesta se aplică de la 1 ianuarie 2009, cu excepția modificărilor privind articolul 51 alineatele (1), (2) și (4) din Regulamentul nr. 1698/2005, care se aplică de la 1 ianuarie 2010.
- 4 Potrivit considerentului (45) al Regulamentului nr. 1698/2005:

„Ar trebui prevăzut un sistem de sancțiuni în cazul în care unii beneficiari ai ajutoarelor acordate în temeiul unor măsuri de gestionare a terenurilor nu respectă, în ansamblul exploatației lor, cerințele obligatorii prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 [al Consiliului din 29 septembrie 2003 de stabilire a normelor comune pentru schemele de sprijin direct în cadrul politicii agricole comune și de stabilire a anumitor scheme de sprijin pentru agricultori și de modificare a Regulamentelor (CEE) nr. 2019/93, (CE) nr. 1452/2001, (CE) nr. 1453/2001, (CE) nr. 1454/2001, (CE) nr. 1868/94, (CE) nr. 1251/1999, (CE) nr. 1254/1999, (CE) nr. 1673/2000, (CEE) nr. 2358/71 și (CE) nr. 2529/2001 (JO L 270, p. 1, Ediție specială, 03/vol. 49, p. 177)], ținând seama de gravitatea, durata, persistența și repetarea abaterii.”

- 5 Articolul 36 litera (a) punctul (iv) din Regulamentul nr. 1698/2005 prevede acordarea de plăți pentru agromediu.
- 6 Articolul 51 alineatele (1) și (4) din Regulamentul nr. 1698/2005, astfel cum era aplicabil până la 1 ianuarie 2010, prevede:

„(1) Atunci când beneficiarii care primesc plăți în temeiul articolului 36 litera (a) punctele (i)-(v) [...] nu respectă, pe întreaga exploatație, dată fiind o acțiune sau omisiune care le este direct imputabilă, cerințele obligatorii prevăzute la articolele 4 și 5 din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 și la anexele III și IV la regulamentul menționat, cuantumul total al plăților care trebuie să le fie efectuate pentru anul calendaristic în cursul căruia se constată nerespectarea este redus sau anulat.

Reducerea sau anularea cuantumului plăților prevăzută la primul paragraf se aplică, de asemenea, atunci când beneficiarii care primesc plăți în temeiul articolului 36 litera (a) punctul (iv) nu respectă, pe întreaga exploatație, dată fiind o acțiune sau omisiune care le este direct imputabilă, cerințele minime pentru îngrijămintele și produsele fitosanitare prevăzute la articolul 39 alineatul (3).

[...]

(4) Normele detaliate privind reducerile și excluderile se stabilesc în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 90 alineatul (2). În acest context, este necesar să se țină seama de gravitatea, durata, persistența și repetarea nerespectării.”

- 7 Articolul 51 alineatul (4) din Regulamentul nr. 1698/2005, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul nr. 74/2009, aplicabil de la 1 ianuarie 2010, prevede:

„Normele detaliate privind reducerile și excluderile se stabilesc în conformitate cu procedura menționată la articolul 90 alineatul (2). În acest context, este necesar să se țină seama de gravitatea, de amploarea, de persistența și de repetarea nerespectării constatate, precum și de următoarele criterii:

- (a) În caz de neglijență, procentul reducerii este de maximum 5 %, iar în caz de nerespectare repetată, de 15 %.

[...]

- (b) În caz de nerespectare deliberată, în principiu, procentajul reducerii nu poate fi mai mic de 20 % și poate ajunge până la excluderea totală din unul sau mai multe regimuri de ajutor și se poate aplica pe durata unuia sau a mai multor ani calendaristici.

[...]”

Regulamentul nr. 1975/2006

- 8 Potrivit considerentului (6) al Regulamentului nr. 1975/2006:

„În conformitate cu articolul 51 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, plățile efectuate în temeiul anumitor măsuri prevăzute de regulamentul menționat anterior sunt condiționate de respectarea ecocondiționalității, astfel cum se prevede la titlul II capitolul I din Regulamentul (CE) nr. 1782/2003. Prin urmare, normele privind ecocondiționalitatea ar trebui aliniate la normele prevăzute de Regulamentele (CE) nr. 1782/2003 și (CE) nr. 796/2004.”

- 9 Articolul 23 din Regulamentul nr. 1975/2006 are următorul cuprins:

„Fără a aduce atingere articolului 51 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005, atunci când se constată un caz de neconformitate, se aplică o reducere sumei totale a ajutorului acordat sau care trebuie acordat beneficiarului în cauză [...] ca urmare a cererilor de plată depuse sau care trebuie depuse de beneficiar în decursul anului calendaristic al constatării.

În cazul în care neconformitatea este cauzată de neglijența beneficiarului, reducerea se calculează în conformitate cu regulile stabilite la articolul 66 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004.

În cazul în care neconformitatea are caracter intenționat, reducerea se calculează în conformitate cu articolul 67 din Regulamentul (CE) nr. 796/2004.”

Regulamentul nr. 796/2004

- 10 Potrivit considerentului (56) al Regulamentului nr. 796/2004, referitor la normele de aplicare a sancțiunilor în cazul nerespectării normelor privind ecocondiționarea:

„Cu toate acestea, sistemul de reduceri și excluderi prevăzut de Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 privind obligațiile în materie de ecocondiționare urmărește un scop diferit, acela de a încuraja agricultorii să respecte legislația care există deja în diferite domenii ale ecocondiționării.”

- 11 Articolul 66 din Regulamentul nr. 796/2004, intitulat „Reduceri aplicabile în caz de neglijență”, prevede la alineatul (1):

„[...] [În cazul în care un caz de nerespectare constatat se datorează neglijenței agricultorului, trebuie aplicată o reducere a cuantumului total al plăților directe [...] încasate deja sau care urmează să fie încasate de agricultor în baza cererilor pe care le-a introdus sau pe care urmează să le introducă în cursul anului calendaristic în care s-a făcut constatarea. În general, reducerea în cauză se ridică la 3 % din cuantumul total.

Cu toate acestea, pe baza rezultatelor evaluării furnizate de autoritatea de control competentă în raportul de control [...], organismul plătitor poate decide să reducă sau să majoreze procentajul la 1 %, respectiv la 5 % din cuantumul total [...].”

- 12 Articolul 67 din același regulament, intitulat „Reduceri și excluderi aplicabile în caz de nerespectare deliberată”, prevede la alineatul (1):

„[...] [În cazul în care un caz de nerespectare constatat se datorează unei acțiuni deliberate a agricultorului, reducerea care trebuie aplicată asupra cuantumului total [al plăților directe] se stabilește, în general, la un procent de 20 % din cuantumul total respectiv.

Cu toate acestea, pe baza rezultatelor evaluării prezentate de autoritatea de control competentă în raportul de control [...] organismul plătitor poate decide să reducă procentul în cauză până la 15 % sau, după caz, să îl mărească până la 100 % din cuantumul total respectiv.”

Regulamentul nr. 1782/2003

- 13 Regulamentul nr. 1782/2003 a fost abrogat prin Regulamentul (CE) nr. 73/2009 al Consiliului din 19 ianuarie 2009 de stabilire a unor norme comune pentru sistemele de ajutor direct pentru agricultori în cadrul politicii agricole comune și de instituire a anumitor sisteme de ajutor pentru

agricultori, de modificare a Regulamentelor (CE) nr. 1290/2005, (CE) nr. 247/2006, (CE) nr. 378/2007 și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 1782/2003. Considerentul (2) al Regulamentului nr. 1782/2003 are următorul cuprins:

„Plata integrală a ajutorului direct trebuie condiționată de respectarea normelor în materie de terenuri, de producție și de activitate agricolă. Respectivele norme trebuie să urmărească integrarea în organizarea comună a pieței a standardelor de bază în materie de mediu, de siguranță a produselor alimentare, de sănătate și de bunăstare animală, precum și de bune condiții agricole și de mediu. Dacă aceste standarde de bază nu sunt respectate, statele membre ar trebui să suspende ajutorul direct, parțial sau integral, după criterii proporționale, obiective și progresive. [...]”

Dreptul olandez

- 14 Articolul 2 din Ordinul ministrului agriculturii, naturii și calității alimentelor nr. TRCJZ/2006/1978 de reglementare a aplicării cadrului normativ privind ecocondiționalitatea în cazul ajutoarelor directe pentru venit în favoarea agricultorilor în cadrul politicii agricole comune (Regeling van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, nr. TRCJZ/2006/1978, houdende beleidsregels over de toepassing van het normenkader randvoorwaarden in het kader van de directe inkomenssteun aan landbouwers in het kader van het Gemeenschappelijk landbouwbeleid) din 24 iulie 2006 (denumit în continuare „ordinul”) prevede:

„1. În cazul unei încălcări a obligațiilor rezultate din articolul 3 din Decretul privind politica agricolă comună – ajutorul pentru venit pentru anul 2006, ajutorul pentru venit se reduce, sub rezerva cazurilor de forță majoră [...], cu un procentaj care depinde:

- de aprecierea cazului de nerespectare,
- de numărul cazurilor de nerespectare și
- de domeniul politicii sub incidența căreia intră normele de ecocondiționalitate care nu au fost respectate.

2. Aprecierea nerespectării se realizează pe baza următoarelor patru criterii:

- a. repetarea;
- b. amplexarea;
- c. gravitatea;
- d. persistența.

[...]”

- 15 Articolul 8 din ordin prevede:

„1. În cazul nerespectării deliberate a unei cerințe sau a unei norme se aplică, în general, o reducere de 20 %.

2. Aprecierea caracterului deliberat trebuie efectuată, în orice caz, pe baza următoarelor criterii:

- a. în descrierea normelor de ecocondiționalitate în cauză se stabilește o legătură directă cu caracterul deliberat al nerespectării;

- b. gradul de complexitate a normelor de ecocondiționalitate în cauză;
 - c. aspectul dacă există o politică constantă pe termen lung;
 - d. aspectul dacă este vorba despre caracterul deliberat al unei acțiuni sau despre caracterul voluntar al unei omisiuni;
 - e. împrejurarea că agricultorul a fost informat anterior cu privire la neregulile legate de respectarea normei de ecocondiționalitate în cauză;
 - f. gradul de nerespectare a normei de ecocondiționalitate;
- [...]"

Litigiul principal și întrebările preliminare

- 16 Reclamanții din litigiul principal, proprietari ai unei exploatații agricole din Țările de Jos, sunt beneficiarii unui ajutor pentru venit și ai unui ajutor pentru activități agricole efectuate cu respectarea mediului în temeiul Regulamentului nr. 1698/2005.
- 17 La 13 martie 2009, Algemene Inspectiedienst (Serviciul de Inspecție Generală) din cadrul ministeriei van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (Ministerul Economiei, Agriculturii și Inovării) a efectuat un control la fața locului privind respectarea ecocondiționalității politicii agricole comune. Cu această ocazie, s-a constatat că îngrășămintele nu au fost aplicate într-un mod care să asigure emisii scăzute, astfel cum prevedea o dispoziție din legislația națională.
- 18 Îngrășămintele fuseseră aplicate pe parcela de pășune vizată, la cererea reclamanților din litigiul principal, de către un lucrător agricol independent în serviciul unei întreprinderi de lucrări agricole.
- 19 În temeiul acestei constatări, la 29 iulie 2010, College a adoptat o decizie prin care a redus cu 20 %, pentru nerespectarea deliberată a legislației naționale menționate, ajutorul pentru activități agricole efectuate cu respectarea mediului de care beneficiau reclamanții din litigiul principal. Nerespectarea de către lucrătorul agricol a obligației de aplicare a îngrășămintelor într-un mod care să asigure emisii scăzute a fost imputată acestora.
- 20 Reclamanții din litigiul principal au formulat o reclamație împotriva acestei decizii, care a fost respinsă de College prin decizia din 2 decembrie 2010 pentru motivul că obligația de aplicare a îngrășămintelor într-un mod care să asigure emisii scăzute este o politică constantă pe termen lung, în sensul articolului 8 alineatul 2 litera c din ordin.
- 21 Întrucât acțiunea introdusă de reclamanții din litigiul principal la Rechtbank 's-Gravenhage a fost respinsă, aceștia din urmă au formulat apel la instanța de trimitere.
- 22 În aceste împrejurări, Raad van State a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:
 - „1) Cum trebuie interpretată noțiunea «nerespectare deliberată» menționată la articolul 51 alineatul [(4)] din Regulamentul [...] nr. 1698/2005 [...], astfel cum a fost modificat prin Regulamentul [...] nr. 74/2009 [...], la articolul 23 din Regulamentul [...] nr. 1975/2006 și la articolul 67 alineatul (1) din Regulamentul [...] nr. 796/2004 [...] [E]xistă o astfel de nerespectare în cazul în care se încalcă o politică constantă pe termen lung, în sensul articolului 8 alineatul 2 litera c din [ordin]?

- 2) Dreptul Uniunii se opune unei prezumții stabilite în statul membru conform căreia se încalcă «deliberat» o dispoziție în sensul regulamentelor menționate în cazul în care există una sau mai multe dintre următoarele împrejurări:
- a) în cazul normei de ecocondiționalitate în cauză care nu a fost respectată s-a prezumat deja caracterul deliberat al încălcării;
 - b) norma de ecocondiționalitate în cauză este complexă;
 - c) există o politică constantă pe termen lung;
 - d) există fie o săvârșire a unei acțiuni, fie o omisiune voluntară;
 - e) agricultorul a fost deja informat anterior cu privire la neregulile legate de respectarea normei de ecocondiționalitate în cauză;
 - f) caracterul deliberat este prezumat ca urmare a gradului de nerespectare a normei de ecocondiționalitate?
- 3) Beneficiarului ajutorului i se poate imputa o «nerespectare deliberată» atunci când un terț desfășoară activitățile la cererea celui dintâi?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la prima și la a doua întrebare

- 23 Cu titlu introductiv, trebuie să se observe, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 25 din concluzii, că articolul 51 din Regulamentul nr. 1698/2005 este aplicabil în litigiul principal în versiunea anterioară celei modificate prin Regulamentul nr. 74/2009, versiune în care noțiunea „nerespectare deliberată” nu apare.
- 24 Pe de altă parte, astfel cum a arătat în special guvernul sloven în observații, din decizia de trimitere reiese că decizia în litigiu s-a întemeiat pe încălcarea obligației de aplicare a îngrășămintelor într-un mod care să asigure emisii scăzute, care reprezintă o politică constantă pe termen lung în sensul articolului 8 alineatul 2 litera c) din ordin.
- 25 Instanța de trimitere precizează de asemenea că, în cadrul litigiului cu care a fost sesizată, îi revine obligația să examineze dacă Rechtbank 's-Gravenhage a statuat corect că College nu a săvârșit nicio eroare atunci când a considerat că simpla împrejurare că obligația respectivă constituie o „politică constantă pe termen lung” conduce la nerespectarea „deliberată” a normelor privind ecocondiționalitatea, chiar dacă un terț execută lucrări la cererea agricultorului.
- 26 În aceste împrejurări, prima și cea de a doua întrebare trebuie înțelese în sensul că instanța de trimitere urmărește în esență să afle cum trebuie interpretată noțiunea „nerespectare deliberată” în sensul articolului 67 alineatul (1) din Regulamentul nr. 796/2004 și al articolului 23 din Regulamentul nr. 1975/2006 și dacă dreptul Uniunii se opune unei dispoziții naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care atribuie o forță probantă semnificativă criteriului existenței unei politici constante pe termen lung.

Cu privire la noțiunea „nerespectare deliberată”

- 27 Instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească cum trebuie interpretată noțiunea „nerespectare deliberată” în sensul articolului 67 alineatul (1) din Regulamentul nr. 796/2004 și al articolului 23 din Regulamentul nr. 1975/2006.
- 28 Trebuie amintit de la bun început că, în cadrul reformei politicii agricole comune, instituită prin Regulamentul nr. 1782/2003, pentru care Regulamentul nr. 796/2004 stabilește unele norme de aplicare, plățile directe au fost condiționate, astfel cum se precizează în considerentul (2) al Regulamentului nr. 1782/2003, de respectarea normelor în materie de ecocondiționalitate. Reiese din cuprinsul articolului 51 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1698/2005 că această interdependență a fost introdusă și în cadrul Fondului european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR).
- 29 În ceea ce privește sancțiunile care pot fi aplicate pentru nerespectările constatate, rezultă din articolul 51 alineatul (1) din Regulamentul nr. 1698/2005 și din articolul 23 din Regulamentul nr. 1975/2006 că încălcarea normelor privind ecocondiționalitatea atrage reduceri calculate conform articolelor 66 și 67 din Regulamentul nr. 796/2004.
- 30 În plus, reiese din articolul 23 din Regulamentul nr. 1975/2006 că aplicarea de sancțiuni în cazul încălcării cerințelor privind ecocondiționalitatea are loc în cazul neglijenței sau al unui act intenționat. Regimul de răspundere prevăzut de acest regulament nu are deci caracter obiectiv.
- 31 Or, nici articolul 67 din Regulamentul nr. 796/2004, nici articolul 23 din Regulamentul nr. 1975/2006 nu definesc noțiunea „nerespectare deliberată”. O astfel de definiție nu rezultă nici din alte dispoziții ale acestor regulamente care, pe de altă parte, nici nu fac trimitere la dreptul statelor membre.
- 32 Prin urmare, în aplicarea unei jurisprudențe constante, trebuie să se rețină, în legătură cu noțiunea menționată, o interpretare autonomă și uniformă, care trebuie stabilită ținând cont de sensul obișnuit al acestor termeni, de contextul articolelor menționate și de obiectivul urmărit de reglementarea căreia îi aparțin (a se vedea în special Hotărârea din 14 martie 2013, Leth, C-420/11, punctul 24 și jurisprudența citată).
- 33 Articolul 67 alineatul (1) din Regulamentul nr. 796/2004 și articolul 23 din Regulamentul nr. 1975/2006 vizează cazuri de neconformitate cauzate de o acțiune deliberată sau, respectiv, cu caracter intenționat.
- 34 Încălcarea deliberată a normelor privind ecocondiționalitatea cuprinde, pe de o parte, un element obiectiv, respectiv încălcarea acestor norme, și, pe de altă parte, un element subiectiv.
- 35 În ceea ce privește acest al doilea element, beneficiarul ajutorului poate adopta un anumit comportament fie în scopul de a ajunge la o situație de neconformitate cu normele privind ecocondiționalitatea, fie fără a urmări acest scop, dar acceptând eventualitatea producerii unei astfel de situații de neconformitate.
- 36 În ceea ce privește contextul noțiunii „acțiune deliberată”, trebuie arătat că legiuitorul Uniunii prevede, în special la articolul 67 alineatul (1) din Regulamentul nr. 796/2004, atât posibilitatea unei agravări, cât și pe cea a unei atenuări a sancțiunilor prevăzute pentru o acțiune deliberată. Prin urmare, dispoziția menționată vizează o anumită diversitate de acțiuni deliberate ale unui beneficiar al unui ajutor.
- 37 În consecință, noțiunea „nerespectare deliberată” în sensul articolului 67 alineatul (1) din Regulamentul nr. 796/2004 și al articolului 23 din Regulamentul nr. 1975/2006 trebuie interpretată în sensul că presupune încălcarea normelor privind ecocondiționalitatea de către un beneficiar al unui ajutor care urmărește o situație de neconformitate cu normele respective sau care, fără a urmări o astfel de situație, acceptă eventualitatea producerii acesteia.

Cu privire la criteriul întemeiat pe existența unei politici constante pe termen lung

- 38 Instanța de trimitere urmărește să afle dacă dreptul Uniunii se opune unei dispoziții naționale precum cea în discuție în litigiul principal, care atribuie o forță probantă semnificativă criteriului existenței unei politici constante pe termen lung.
- 39 Trebuie arătat că nici Regulamentul nr. 796/2004, nici Regulamentul nr. 1975/2006 nu prevăd modalități de administrare a probelor prin care se urmărește să se demonstreze că nerespectarea cerințelor privind ecocondiționalitatea a fost deliberată.
- 40 În consecință, revine dreptului național sarcina de a stabili criteriile aplicabile acestor modalități. Prin urmare, statele membre au posibilitatea de a prevedea dispoziții care să permită constatarea caracterului deliberat al încălcării normelor privind ecocondiționalitatea.
- 41 Cu toate acestea, în cazul în care un stat membru adoptă o dispoziție care, precum cea în discuție în litigiul principal, prevede drept un astfel de criteriu existența unei politici constante pe termen lung și atribuie acestui criteriu o forță probantă semnificativă, statul respectiv ar trebui totuși să prevadă posibilitatea ca beneficiarul ajutorului să facă dovada lipsei elementului intențional din comportamentul său.
- 42 Având în vedere toate cele ce precedă, trebuie să se răspundă la prima și la a doua întrebare că noțiunea „nerespectare deliberată” în sensul articolului 67 alineatul (1) din Regulamentul nr. 796/2004 și al articolului 23 din Regulamentul nr. 1975/2006 trebuie interpretată în sensul că este necesară încălcarea normelor privind ecocondiționalitatea de către un beneficiar al unui ajutor care urmărește o situație de neconformitate cu normele respective sau care, fără a urmări o astfel de situație, acceptă eventualitatea producerii acesteia. Dreptul Uniunii nu se opune unei dispoziții naționale care, precum cea în discuție în litigiul principal, atribuie o forță probantă semnificativă criteriului existenței unei politici constante pe termen lung, atât timp cât beneficiarul ajutorului are posibilitatea, dacă este cazul, să facă dovada lipsei elementului intențional din comportamentul său.

Cu privire la a treia întrebare

- 43 Prin intermediul celei de a treia întrebări, instanța de trimitere urmărește să afle, în esență, dacă articolul 67 alineatul (1) din Regulamentul nr. 796/2004 și articolul 23 din Regulamentul nr. 1975/2006 trebuie interpretate în sensul că, în ipoteza unei încălcări a cerințelor privind ecocondiționalitatea de către un terț care execută lucrări la cererea unui beneficiar al unui ajutor, comportamentul acestui terț poate fi imputat respectivului beneficiar.
- 44 Astfel cum a arătat avocatul general la punctul 58 din concluzii, sistemul de sancțiuni a fost prevăzut, după cum reiese din considerentul (45) al Regulamentului nr. 1698/2005, în vederea sancționării beneficiarilor ajutoarelor în cazul în care aceștia nu respectă, pe întreaga exploatație, cerințele obligatorii prevăzute de Regulamentul nr. 1782/2003 în materie de ecocondiționalitate.
- 45 În temeiul articolului 23 din Regulamentul nr. 1975/2006, sancțiunile se aplică numai în cazul încălcării cerințelor privind ecocondiționalitatea din neglijență sau printr-o acțiune intenționată.
- 46 Cu toate acestea, astfel cum a arătat avocatul general la punctul 61 din concluzii, legiuitorul Uniunii a intenționat ca beneficiarul ajutorului să răspundă atât pentru propria sa acțiune sau omisiune, cât și pentru cea a terților.
- 47 Se pune, așadar, problema identificării criteriilor potrivit cărora un beneficiar al unui ajutor poate fi considerat răspunzător pentru acțiunea sau pentru omisiunea unui terț care se află la originea neconformității cu normele privind ecocondiționalitatea.

- 48 Trebuie constatat că în cazul răspunderii respective se aplică regimul răspunderii pentru acțiunea sau pentru omisiunea proprie a beneficiarului în cauză.
- 49 În consecință, pentru a putea considera că un beneficiar al unui ajutor este răspunzător pentru o acțiune sau pentru o omisiune a unui terț care a efectuat lucrări pe parcela celui dintâi pentru acesta, comportamentul beneficiarului menționat trebuie să aibă caracter intenționat sau neglijent.
- 50 Într-o astfel de ipoteză, deși comportamentul propriu al beneficiarului ajutorului nu este direct la originea acestei neconformități, poate fi la originea acesteia prin alegerea terțului, prin supravegherea acestuia sau prin instrucțiunile care i se dau.
- 51 Pe de altă parte, răspunderea unui beneficiar al unui ajutor pentru neglijența sa sau pentru comportamentul său intenționat poate fi stabilită independent de caracterul intenționat sau neglijent al comportamentului terțului care este la originea neconformității cu normele privind ecocondiționalitatea.
- 52 O astfel de interpretare este în conformitate cu obiectivul sancțiunilor pentru încălcările normelor privind ecocondiționalitatea, care urmăresc să încurajeze agricultorii să respecte legislația existentă în diferitele domenii ale ecocondiționalității. Astfel, pe de o parte, necesitatea să fi existat un comportament intenționat sau neglijent al unui beneficiar al unui ajutor pentru ca acesta să fie considerat răspunzător pentru acțiuni sau pentru omisiuni ale terților permite menținerea efectului de încurajare al acestor sancțiuni, la care se referă considerentul (56) al Regulamentului nr. 796/2004. Pe de altă parte, o astfel de interpretare permite prevenirea abuzurilor, întrucât beneficiarul ajutorului nu se poate exonera de răspundere subcontractând lucrările agricole de pe parcela sa și nici nu își poate diminua răspunderea făcând dovada faptului că, spre exemplu, terțul în cauză a acționat neglijent în scopul de a exclude răspunderea sa pentru o acțiune intenționată.
- 53 În consecință, trebuie să se răspundă la a treia întrebare că articolul 67 alineatul (1) din Regulamentul nr. 796/2004 și articolul 23 din Regulamentul nr. 1975/2006 trebuie interpretate în sensul că, în ipoteza unei încălcări a cerințelor privind ecocondiționalitatea de către un terț care execută lucrări la cererea unui beneficiar al unui ajutor, beneficiarul respectiv poate fi considerat răspunzător pentru această încălcare dacă a acționat în mod intenționat sau neglijent cu ocazia alegerii sau a supravegherii acestui terț sau prin instrucțiunile date acestuia, independent de caracterul intenționat sau neglijent al comportamentului acestui terț.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 54 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a patra) declară:

- 1) Noțiunea „nerespectare deliberată” în sensul articolului 67 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 796/2004 al Comisiei din 21 aprilie 2004 de stabilire a normelor de aplicare a ecocondiționării, a modulării și a sistemului integrat de gestionare și control prevăzute de Regulamentul (CE) nr. 1782/2003 al Consiliului din 29 septembrie 2003 de stabilire a normelor comune pentru schemele de sprijin direct în cadrul politicii agricole comune și de stabilire a anumitor scheme de sprijin pentru agricultori și al articolului 23 din Regulamentul (CE) nr. 1975/2006 al Comisiei din 7 decembrie 2006 privind normele de aplicare a Regulamentului (CE) nr. 1698/2005 al Consiliului în ceea ce privește punerea în aplicare a procedurilor de control și a ecocondiționalității în ceea ce privește măsurile de

sprijin pentru dezvoltarea rurală trebuie interpretată în sensul că este necesară încălcarea normelor privind ecocondiționalitatea de către un beneficiar al unui ajutor care urmărește o situație de neconformitate cu normele respective sau care, fără a urmări o astfel de situație, acceptă eventualitatea producerii acesteia. Dreptul Uniunii nu se opune unei dispoziții naționale care, precum cea în discuție în litigiul principal, atribuie o forță probantă semnificativă criteriului existenței unei politici constante pe termen lung, atât timp cât beneficiarul ajutorului are posibilitatea, dacă este cazul, să facă dovada lipsei elementului intențional din comportamentul său.

- 2) Articolul 67 alineatul (1) din Regulamentul nr. 796/2004 și articolul 23 din Regulamentul nr. 1975/2006 trebuie interpretate în sensul că, în ipoteza unei încălcări a cerințelor privind ecocondiționalitatea de către un terț care execută lucrări la cererea unui beneficiar al unui ajutor, beneficiarul respectiv poate fi considerat răspunzător pentru această încălcare dacă a acționat în mod intenționat sau neglijent cu ocazia alegerii sau a supravegherii acestui terț sau prin instrucțiunile date acestuia, independent de caracterul intenționat sau neglijent al comportamentului acestui terț.

Semnături